

6. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : [навч. посіб.] / С.Г. Карпенчук. – [2-ге вид.]. – К. : Вища школа, 2005. – 314 с.

7. Кручек В.А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.А. Кручек. – К., 2004. – 214 с.

8. Мадзігон В. Педагогічна наука: пошуки, здобутки, завдання / В. Мадзігон // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1-2. – С. 5.

9. Педагогіка: большая современная энциклопедия / Сост. У.С. Рапацевич. – Мн. : «Современное слово», 2005. – 720 с.

10. Повідайчик О.С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здо-

буття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О.С. Повідайчик ; Ужгородський нац. ун-т. – Тернопіль, 2007. – 200 с.

11. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / В.М. Полонский. – М. : Высш. шк., 2004. – 512 с.

12. Проворова Є.М. Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього чителя музики : дис. канд. пед. наук / Є.М. Проворова. – К., 2008 – 248 с.

13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 485 с.

14. Свитич Л.Г. Профессия : журналист: уч. пособие / Л.Г. Свитич. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 255 с.

15. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди ; редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

УДК 615.15:37

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФАРМАЦЕВТІВ

Коняшина І.Б., аспірант кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

У зв'язку з провідними тенденціями в сучасній освітній сфері система підготовки фахівців із будь-якої професії, спеціальності, галузі потребує професійної компетентності, реалізації ефективного навчально-виховного процесу, професійної підготовки висококваліфікованих фахівців фармацевтів, орієнтир на працевлаштування.

Ключові слова: професійна компетентність фармацевта, інноваційні технології, професійна підготовка фармацевта.

В связи с ведущими тенденциями в современной образовательной сфере система подготовки специалистов в любой профессии, специальности, отрасли требует профессиональной компетентности, реализации эффективного учебно-воспитательного процесса, профессиональной подготовки высококвалифицированных специалистов фармацевтов, ориентир на трудоустройство.

Ключевые слова: профессиональная компетентность фармацевта, инновационные технологии, профессиональная подготовка фармацевта.

Konyashyna I.B. FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF FUTURE FACTORS OF PHARMACEUTICALS

Due to the leading tendencies within modern education, the system of professional preparation of the specialists in any field needs professional competency, implementation of effective educational process in preparation of highly qualified specialists, employment orientation

Key words: pharmacist's professional competency, innovative technologies, pharmacist's professional training.

Постановка проблеми. Подальший розвиток соціально-економічних перетворень в Україні, формування нової моделі освіти потребують і ставлять принципово нові вимоги до процесу підготовки фахівців фармації.

Професія фармацевта є соціально важливою, оскільки вона спрямована на збе-

реження та зміцнення здоров'я людей, попередження та профілактику захворювань і має свої характерні особливості.

Одним з основних чинників, що впливають на зміст і технологію підготовки фахівців фармації, є інтеграція вищої освіти у світову систему при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи.

Головною метою діяльності вищих навчальних закладів, зокрема коледжів, є підготовка освіченого, творчого фахівця, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, а також формування системи цінностей, в якій здоров'я людини та його збереження є пріоритетними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема компетентності ґрунтовно досліджена в роботах С.У. Гончаренко, О.М. Дахіна, А.К. Маркова, В.Л. Сліпчука та ін. Сучасними підходами до проблеми компетентності опікуються А.В. Василюк, Л.Г. Кайдалова, О.В. Овчарук. Питання професійної підготовки на основі компетентнісного підходу розглянуто в працях В.М. Аніщенко, Н.М. Бібік, М.П. Васильєвої, Н.В. Дементьєва А.М. Михайличенко та ін. Визначення ключових компетентностей подано в роботах І.А. Зимньої, Е.Г. Ісламгалієва, Г.К. Селевко, П.І. Третьякова, Л.В. Філіпової, А.В. Малецького та ін.

Постановка завдання. Мета статті – формування професійної компетентності майбутніх фахівців-фармацевтів у галузі та обґрунтування сучасних тенденцій у вирішенні цих питань.

Виклад основного матеріалу. Перехід на ринкові відносини, ускладнення економічних зв'язків, а також інтенсивний розвиток виробничих сил приводить до необхідності формування якісного компетентного конкурентоспроможного інноваційного трудового потенціалу фахівця.

Основною ідеєю концепції вищої освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

Кожній людині для успішної, якісної, творчої роботи потрібна мотивація. Одною з проблем у підготовці будь-якого фахівця є відсутність мотивації.

Світовий досвід господарювання країн, які досягли стабілізації в економіці, демонструє, що економічний і соціальний прогрес залежить не стільки від систем управління якістю, організації виробництва, його технічного оснащення, скільки від творчої активності людини, її бажання працювати з високою трудовою віддачею, ентузіазмом, прагненням до постійного оновлення знань та їхньої реалізації в трудовому процесі. У даний час пріоритетна роль належить розвитку інноваційної діяльності, що потре-

бує нових прогресивних знань, кваліфікаційних навиків і високої професійної компетентності, майстерності кадрів [5, с. 4].

Сьогодні ситуація в країні така, що молодому фахівцю в його професійній діяльності практично завжди доводиться застосовувати знання не тільки за фахом, але бути компетентним в інших галузях. Завтра ж від нього буде потрібно постійне відновлення своєї кваліфікації, здобуття додаткових знань і навичок.

Розглядаючи професійну компетентність як володіння знаннями, уміннями, нормативами, необхідними для виконання професійних обов'язків, психологічними якостями, включає в себе знання, уміння й навички, єдність теоретичної та практичної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів триває протягом усього професійного становлення особистості та професійної діяльності фахівців.

Для майбутніх фармацевтів компетентнісний підхід полягає в набутті та розвитку під час навчання набору ключових, загально-галузевих та предметних компетентностей, які визначають його успішну професійну діяльність. Професійні компетентності включають знання, уміння, ініціативність, співпрацю, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, вміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати і використовувати відомості.

Психологи і педагоги, які досліджують проблему професійної компетентності, визначають її як складне, інтегроване особистісне утворення, яке має багато складових [8, с. 136].

Для сучасної фармацевтичної галузі потрібен фахівець, який здатний максимально використовувати свій потенціал, мобільність, проявляти гнучкість, конкурентоспроможність та професійну компетентність. Професійна компетентність фармацевта, як і провізора, – це особистісне утворення, яке забезпечує якісне виконання фахівцем професійної діяльності і включає аналітичні, комунікативні процеси та забезпечує процес розвитку і саморозвитку особистості. Вона складається з досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей, що забезпечують ефективне виконання професійної діяльності, можливість вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду.

На основі практичного досвіду сьогодні потрібна нова одиниця виміру професійної підготовки спеціаліста, оскільки знання, вміння та навички вже не можуть повністю

продемонструвати й визначити рівень якості освіти, тобто відповідати сучасним соціально-економічним умовам і вимогам підприємств. Однак професійні знання, вміння та навички є ключовими категоріями, важливими складовими частинами поняття «професійна компетентність». Знання, яких набув майбутній спеціаліст у процесі професійної підготовки, мають особистісну значущість, перетворюються на переконання, стають мотивом його поведінки, що проявляється в практичній діяльності.

Компетентний спеціаліст є також індивідуальністю, яка усвідомлює єдність теоретичної та практичної готовності та проєктує своє майбутнє. Отже, знання, уміння та навички є засобом діяльності, матеріалом для формування особистості, причому знання визначаються не тільки як певний обсяг інформації, а як уявлення про світ, що накладається на власний соціокультурний, духовний досвід індивіда.

На думку В.А. Адольфа [1], А.К. Маркової [6], Л.М. Мітіної [7], Н.Ф. Тализіної [10], загальна характеристика професійної компетентності свідчить про те, що вона передбачає залучення людини до загального світу цінностей, і саме в цьому просторі людина реалізує себе як спеціаліст, професіонал. В основі концепції професійної компетентності лежить ідея виховання компетентного працівника, який не лише має необхідні знання, уміння, навички, але й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях. В умовах конкуренції основними пріоритетами фахівця стосовно професійної компетентності з'являються вміння пристосовуватися до швидких змін і нових потреб ринку праці, бути освіченим щодо інформації, уміти її аналізувати, активно діяти, швидко приймати рішення й навчатися упродовж всього життя [11]. На нашу думку, професійна компетентність спеціаліста є складним інтегральним, інтелектуальним, професійним і особистісним утворенням, яке формується в процесі його професійної підготовки в навчальному закладі, проявляється, розвивається і вдосконалюється в професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів його теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних і індивідуально-психологічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту й особливостей цієї діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що найчастіше професійну компетентність розглядають як одну із сходинок професіоналізму, тобто як систему знань, умінь, навичок, способів діяльності, психологічних якостей, необхідних для професійної діяльності.

Продовжуючи почату вище думку, пояснимо, що професіоналізм діяльності виявляє свою сутність як мистецтво формувати засобами своєї професійної діяльності продуктивний результат роботи, вирішували професійні, соціальні й особистісні проблеми; психологічна та особистісна якість, яка характеризується не стільки професійними знаннями, навичками, скільки непередаваним мистецтвом постановки і вирішення професійних завдань, особливим розумінням дійсності в цілому і складних ситуацій діяльності [3].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури нами було виділено деякі означення, що найбільш вичерпно характеризують поняття професіоналізму: міра і ступінь досконалості, якої досягає людина в процесі своєї діяльності, коли підіймається на вищу сходинку майстерності, стає авторитетом, майстром у своєму роді заняття [4, с. 256]; інтегральна характеристика людини, що передбачає наявність високого рівня здійснення її професійної діяльності та життєву зрілість її особистості [9, с. 274].

Отже, «професіоналізм» розглядаємо як результат організаційної і цілеспрямованої діяльності, що передбачає формування особистості, яка має високий рівень професійної компетентності і здатна продуктивно вирішувати соціальні, професійні й особистісні завдання.

За класифікацією психологів професія фармацевта відноситься до професій типу «людина-людина», де спілкування набуває професійної значущості. Ефективне спілкування фармацевта визначається рівнем сформованості його комунікативної компетентності.

Якість обслуговування відвідувачів аптечних закладів – це пряма тенденція розвитку конкурентного середовища, яка впливає на виконання фармацевтом його професійних обов'язків. Саме тому у фахівця мають бути сформовані всі відповідні професійні компетентності, які дають йому змогу бути впевненим у собі, своїх силах, від яких залежить конкурентоздатність самого фахівця.

Комунікативна компетентність є вагомим складовою частиною професійної компетентності, яка має в кожному виді діяльності свою специфіку.

Альохіна Н.В. стверджує, що важливою складовою частиною професійної компетентності фахівця є комунікативна компетентність, яка створює соціально-психологічну основу взаємодії і сприяє інтенсивному включенню особистості у виробничу діяльність, забезпечуючи її якісний результат [2, с. 54].

Аналізуючи наукові дослідження, можна констатувати наявність у сучасній науці різних підходів щодо комунікативної компетентності фахівця. Однією із структур є трикомпонентна структура комунікативної компетентності, розроблена Б. Шпітсбергом та В. Купахом [12]. На думку вчених, структурними компонентами комунікативної компетентності особистості виступають знання (усвідомлення того, яка комунікативна поведінка є найбільш влучною в конкретній ситуації), вміння (здатність застосувати цю поведінку в даному контексті) та мотивація (прагнення ефективної та компетентної комунікації).

Таким чином, комунікативна компетентність поєднує життєві цінності, мотиви, знання, вміння та навички і риси та якості людини. Найбільш вагомими складовими частинами є вміння та готовність будувати контакти з людьми, спілкуватися, управляти своїм емоційним станом, вирішувати конфліктні ситуації тощо. При цьому важливо давати правильну самооцінку та об'єктивно оцінювати інших людей. Ефективним є спілкування, коли людина спочатку націлена на позитивну розмову, здатна аналізувати свої вчинки і вчинки партнерів під час спілкування [2, с. 53].

Особливе місце комунікація займає в професійній діяльності фахівців фармацевтичної галузі. Від того, наскільки вони грамотно побудують своє спілкування з відвідувачами, залежить результат їх професійної діяльності, взаємовідносини з представниками різних фармацевтичних організацій, аптечних закладів, психологічний клімат у колективі.

Висновки. Запорукою формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармацевтів виступає успішний особистісний розвиток індивіда, його розвивальний та усвідомлений міжособистісний досвід, який органічно пов'язаний із формами міжособистісної поведінки та здібностями фахівця. Комунікативна компетентна діяльність фахівців фармацевтичної галузі передбачає наявність певних знань із психології, вміння застосовувати ці знання на практиці.

Отже, на наш погляд, поняття «професійна компетентність» включає в себе єдність теоретичної та практичної готовності

майбутнього фахівця до професійної діяльності, що ґрунтуються на професійних знаннях, вміннях і навичках. Вона передбачає усвідомлене прагнення особистості до даної професійної діяльності, забезпечує її ефективне виконання та дає можливість вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адольф В.А. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя / В.А. Адольф // Педагогика. – 1998. – № 1. – С. 72.
2. Альохіна Н.В. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців / Н.В. Альохіна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Х., 2013. – 51-56 с.
3. Белікова Н., Зозуля Н. Сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності / Н. Белікова // Освіта регіону Політологія психологія комунікацій. – 2014. – № 1-2. – 14 с.
4. Белолипецкий В.К. Этика и культура управления : учебно-практическое пособие / В.К. Белолипецкий, Л.Г. Павлова. – М. : ИКЦ «Март», 2004. – 384 с.
5. Колот А. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 4. – 4 с.
6. Маркова А.К. Психологические критерии и степени профессионализма учителя / А.К. Маркова // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 55–63.
7. Митина Л.М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога : учеб. пособ / Л.М. Митина, Г.В. Митин, О.А. Анисимова. – М. : ИЦ «Академия», 2005. – 368 с.
8. Пляка Л.В. Професійна компетентність як фактор формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців / Л.В. Пляка, В.О. Тюріна: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції [«Молодіжна політика: проблеми і перспективи»] Д., 2009. – С. 135–137.
9. Психологический словарь / под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
10. Талызина Н.Ф. Пути разработки профиля специалиста / Н.Ф. Талызина. – Саратов, 1987. – 173 с.
11. Шейн Э.Х. Организационная культура и лидерство / Пер. с англ. Под ред. В.А. Спивака. – СПб. : Питер, 2002. – 336 с.
12. Spitzberg, B.H., & Cupach, W.R. Interpersonal communication competence [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uky.edu/~drlane/capstone/interpersonal/competence.htm>.